

РЕЗЮМЕ на ТРУДОВЕТЕ

на д-р Анелия Венелинова Пържанова

Катедра „Администрация, управление и политически науки“

Факултет „Международна икономика и администрация“

Представени за участие в обявения от ВСУ „Черноризец Храбър“

(Държавен вестник, бр. 27 от 2 април 2019 г.)

Конкурс за заемане на академичната длъжност доцент по професионално направление 3.7.

„Администрация и управление“

(Социално управление – управление на бизнеса и публичния сектор)

I. Монография: Пържанова, А. Стратегическото управление в контекста на интелигентната специализация (регионални измерения). УИ на ВСУ "Ч. Храбър", Варна. 2019 ISBN 978-954-715-690-6

Монографичният труд е посветен на актуални проблеми и въпроси, провокирани от икономическото и социално развитие на България, в последните повече от 10 години, осмислени от пълноправното членство в ЕС. Независимо от многото и различни оценки за ползите и загубите от това, за постиженията и все още незадоволителните позиции на България в различните класации на държавите членки, безспорен факт е, че страната ни днес е съществено променена и е активен участник в процесите на сближаване и консолидиране на усилията на 28-те страни за отстояване интересите на общността и запазване на водещата роля на Европа в сложните и сеизмични процеси на борбата за глобална конкурентоспособност.

Изборът на темата е провокиран от факта, че изграждането на глобални информационни инфраструктури, създава условия за бързото движение на информация, идеи, технологии, ресурси и блага, както и за трансфер на знания и иновации. От друга страна, глобалните промени пораждаат множество противоречия и асиметрии, свързани с неустойчивото развитие на човешката цивилизация и заплахите за световния мир, което създава сложно стратегическо обкръжение. Има се предвид преди всичко прояви, надхвърлящи границите на националните икономики, които засилват неравенството, създават асиметрии по отношение на достъпа до ресурси, бедността, продоволствените възможности и екологията. Силно отрицателно за външната среда е и неравномерно разположение на хората на планетата, което предизвиква сложните и с много последствия миграционни потоци. Тези и още много други процеси имат силно влияние върху глобалната конкурентоспособност и налагат намиране на адекватни методи и средства за посрещане на предизвикателствата ѝ. Ето защо, за да бъдат трансформирани тези процеси в *ефективно стратегическо управление*, следва да бъдат отчетени характеристиките както на външната, така и на вътрешната среда.

В отговор на възникналите предизвикателства, назрява необходимостта от *преразглеждане на приоритетите на европейските политики*. Провокиран от световната криза, глобалните трансформации, динамичните промени и негативните перспективи като намаляване на ресурсите, не доброто състояние на околната среда, застаряването на населението, бедността, социалната изолация, регионалните диспропорции и др. през 2010 г. Европейския съюз (ЕС) одобрява Стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж „Европа 2020“ (2014 – 2020). Основната идея на документа е, че ключова предпоставка за преодоляване на последствията от финансовата криза и постигане на

дългосрочен икономически растеж е развитие на икономика на знанието. Стратегическите насоки на Европейската комисия (ЕК) за предстоящия програмен (2021 – 2027), продължават политиката на сближаване. Подновява се инициативата „Път към високи постижения“, чрез новата програма „Хоризонт Европа“ (2021 – 2027), която е своеобразен механизъм за предоставяне на подкрепа и експертен опит, съобразени с конкретните нужди на регионите, за подготвянето на иновационни стратегии, подпомагани от фондовете на ЕС за бюджетния период 2021 – 2027 г. Комплексното и интегрирано развитие и укрепване на регионите в България е стратегически приоритет на националната регионална политика, като преодоляването на регионалните различия е един от основните ѝ приоритети.

Изложеното до тук определя до голяма степен характера, предметния обхват, целите и обекта на изследването.

Проблемният обхват на монографичното изследване е насочен към различията в равнището на развитие на регионите и възможностите за равен достъп до качествено образование и обучение, професионална реализация, екологично чиста околна среда и благоприятна бизнес среда.

Предмет на изследването е стратегическото управление в контекста на политиката за сближаване на регионите и ролята на стратегиите за интелигентна специализация за повишаване на тяхната конкурентоспособност.

Обект на проучване е област с административен център гр. Смолян, от гледна точка извеждане на сравнителните предимства и потенциали за интелигентна специализация, на база социално-икономическия профил на областта.

Монографичното изследване защитава *тезата*, че преодоляването на сериозните социални и икономически предизвикателства и асиметрии в развитието на отделни региони в България, изисква осъществяването на амбициозна и целенасочена комплексна държавна и местна политика, основана на знание, иновации и интелигентна специализация, чрез разработване на подходящи стратегии и планове за повишаване на икономическото състояние и конкурентоспособност на регионите, с краен резултат повишаване на стандарта на живот във всички населени места в страната.

Основната *цел* на монографичното изследване е да предложи базова информация за същностните особености на стратегическото управление и регионалните измерения на конкурентоспособността, в контекста на интелигентната специализация и на тази основа да изведе стратегическите насоки за следващия програмен период 2021 – 2027 г. на ниво Европейски съюз и в частност – на ниво област с административен център гр. Смолян, да обоснове потенциалите и предизвикателствата за повишаване на конкурентоспособността на планинския район чрез трансфер на знания и иновации и интелигентна специализация.

Във връзка с това, в труда се предлага *актуален прочит* на теоретичните постановки на разглежданата проблематика, проблемен анализ на европейските и национални стратегически измерения за прилагане на регионални политики през програмните периоди 2007 – 2013 и 2014 – 2020 г. и са представени стратегическите насоки за следващия програмен период 2021 – 2027 г. *Анализиран* е социално-икономическият профил и стратегическите приоритети за регионално развитие на област Смолян. Идентифицирани са проблемните сфери и са изведени перспективи и насоки за осъществяване на концепцията за интелигентна специализация, като е обърнато специално внимание на ролята на образованието и партньорствата с научни и изследователски институции.

Аргументирани са възможностите на стратегическото управление за прилагане на интегриран подход към проблемите на отделните територии, като е подчертана особената

важност за регионалната наука, която в началото на ХХІ век продължава да търси отговори на общи фундаментални въпроси, които едновременно имат глобален характер и са с конкретни регионални и местни измерения.

Обоснована е необходимостта от интелигентна специализация чрез насочване на ресурси от знания и иновации и свързването им с приоритетни икономически дейности, обединяващи общите интереси на заинтересованите страни. Управление на знанието и научната инфраструктура имат решаваща роля за успеха на концепцията за интелигентна специализация. Въвеждането на интелигентната специализация в териториалните системи налага стратегически подход, тъй като тя не е изолирана политика, а широка система от научни, политически, икономически, културни и др. възгледи в дългосрочна перспектива.

Очертани са регионалните различия от гледна точка на техните икономически, социални, демографски, екологични, инфраструктурни, инвестиционни и други измерения, като е обърнато внимание на тяхното управление в европейски контекст. Изследвани са различията между регионите, които са формирани под влияние на различни фактори – едните имат обективен характер като географското положение, релеф, климат, надморска височина и т.н., а други са резултат от човешка дейност – степен на развитие, използване на природен, стопански, рекреационен и културен потенциал, провеждана местна и регионална политика.

Представена е позицията на Европа, която никога не е залагала на еднаквостта като предпоставка за своята конкурентоспособност. Тъкмо обратно *обединяването на различията и тяхното допълване в общия профил на Съюза* е това, което определя уникалния му характер. Ето защо, извървения до тук път може да се разглежда като една добра предпоставка да се идентифицира спецификата на частите и да се определи вярната посока на надстрояването ѝ в интерес на синергията на цялото. ЕС избира интелигентната специализация като необходим етап за постигане на поставената голяма цел – съхраняване и устойчивост на глобалната си конкурентоспособност.

Систематизирани са проблемите, свързани с трансформиране на насочваните публични ресурси за интелигентна специализация от инструмент за финансиране, в ключов инструмент за стратегическо регулиране и целеполагане при прилаганите национални политики с оглед повишаване на конкурентоспособността и ефективността на икономиката на българските региони.

Въз основа на *направения анализ* на социално-икономическия профил на област с административен център гр. Смолян, са изведени потенциалите за интелигентна специализация и са идентифицирани предизвикателствата и обективните пречки за прилагането ѝ. Аргументирана е необходимостта за засилване на партньорството с образователните институции, университетите, публичния сектор и бизнес средата за стимулиране трансфера на знания, наука и иновации. Сътрудничеството между всички заинтересовани страни е предпоставка за положителни икономически и социални последици за област Смолян.

Обосновано е, че постигането на интелигентен и приобщаващ растеж в област Смолян, е възможно с намирането на пресечна точка между политиката за регионално развитие на планинските райони и приложението на Иновационната стратегия за интелигентна специализация 2014 – 2020 г., тъй като целта на Стратегията е насочена към решаване на обществени проблеми, които са характерни и за планинските райони, като смекчаване на демографската криза и изолацията, намаляване на безработицата и бедността, повишаване на интелектуалния капитал на хората и устойчиво използване на ресурсите.

Монографичният труд не претендира за изчерпателност. Той не дава отговор на всички въпроси, свързани със стратегическото управление на регионите и интелигентната специализация в тяхната цялост. Извън обхвата на изследването остават нормативните и стратегически документи, касаещи социално-икономическото развитие на европейско, национално и местно ниво, както и проучване на здравната и правораздавателната система, и на системата общество – природа.

II. Книга по защитен дисертационен труд:

Пържанова, А. Противоречия и конфликти в социалното осигуряване – книга по дисертационен труд. УИ на ВСУ "Ч. Храбър", Варна, 2019 ISBN 978-954-715-687-6

Актуалността на проблематиката, свързана със социалното осигуряване е обусловена от два основни фактора демографското стареене на населението и ефектите от глобалната финансово-икономическа криза, в условията на които противоречията и конфликтите в социалното осигуряване се изострят и отлагането на тяхното решаване може да доведе до социално напрежение и протести. Не са за подценяване и бързо протичащите процеси на глобализация, разрастването на капиталовите пазари с периодичните финансови и дългови кризи, развитието на информационните и комуникационни технологии и социалните мрежи, както и ускорените интеграционни процеси и формирането на европейското административно пространство, пораждаат нови предизвикателства пред България. Всички тези процеси, поотделно и в своята съвкупност, оказват съществено влияние и върху вече изградени или изграждащи се системи на обществени отношения, каквато е социално-осигурителната система на обществото, при която е необходимо прилагането на нови подходи за преодоляване на предизвикателствата в пенсионните системи, за постигане на по-тясна координация на икономическите и социалните политики. Пред всички институции, заинтересовани страни, социални партньори, стои задачата заедно да работят в посока решаване на възникващите предизвикателства и проблеми (в рамките на съответните им правомощия и функции), които застаряването на населението и постоянно променящите се финансово-икономически и политически условия поставят.

Изследването на възникващите противоречия и конфликти в осигурителните системи на сегашния етап на адаптиране към съвременните предизвикателства поражда широко поле за научни анализи, изводи и търсене на конвенционални и неконвенционални решения за тяхното ограничаване. Това прави темата на настоящия труд благодатна за научни изследвания и с постоянна актуалност.

Обект на изследване е системата на държавното обществено осигуряване в България, нейната нормативна база и най-вече протичащите реформи, като реакция на съвременните предизвикателства, породени от демографското стареене на населението и глобалната финансово-икономическа криза.

Предмет на изследване в настоящия труд са противоречията и конфликтите в контекста на необходимите и протичащите промени в осигурителната система, като обществен договор и в самия осигурителен процес, като взаимоотношения между осигурители, осигурени, самоосигуряващи се и бенефициенти от една страна и осигурителните институции – от друга.

Изследователският проблем се обуславя от факта, че противоречията в обществената осигурителна система на съвременния етап на дълбоки промени и характерът на конфликтите в самия осигурителен процес не могат да бъдат разрешени с

досегашните конвенционални средства. Необходими са нови подходи и методи за управление на налагащите се промени в осигурителната система и за разрешаването на конкретните конфликти в осигурителния процес, за да се спре ерозията на самата система и да се възвърне доверието в нея. Народопсихологията на българските граждани е настроена изначално към пасивна съпротива, а след това към всички правни способности за избягване или поне за отлагане на изпълнението на осигурителните задължения, на което естествено трябва да се противодейства с всички средства.

Защитава се *тезата*, че изследването на актуалните проблеми, противоречия и конфликти в изградената и развиваща се социално-осигурителна система в България чрез дефиниране и анализ на взаимовръзките между участниците в нея, би подобрило самата система. Чрез идентифициране на заложените противоречия и настъпили конфликти, чрез идеи и предложения за алтернативни подходи и методи за разрешаването им, може да се постигне по-високо доверие в осигурителната система и укрепване на нейната финансова основа. Адекватност, сигурност и финансова устойчивост са основните приоритети, водещи до извеждането на логическа схема, базираща се на обществен договор, какъвто по същество представлява всяка осигурителна система.

Целта на разработката е да се анализират основните принципи на Държавното обществено осигуряване в България, както и процесите на функциониране на системата, като се идентифицират заложените противоречия и конфликти в нея. На тази основа се изследват конвенционалните и се извеждат нови алтернативни методи и подходи за решаване на противоречията и конфликтите, с цел възстановяване на доверието и постигане на по-висока степен на финансова и институционална стабилност на системата.

Изследването представлява своеобразно огледало на положителните и негативните реакции, на вълненията и тревогите на осигурените лица, осигурителите и бенефициентите – пенсионери, хора с увреждания, безработни, майки и други, чиито основни доходи са от осигурителната система. Сменящите се образи и картини в това огледало са един своеобразен измерител на ефективността на социално-осигурителното законодателство и ефикасността от функционирането на административните структури на осигурителния институт и неговите териториални поделения. В този аспект резултатите могат да бъдат полезни на органите на управление, предвид инициране вземането на рационални законодателни и управленски решения.

Разрешаването на противоречията и конфликтите в осигурителната система, произтичащи от необходимите промени в нея чрез постигането на обществен консенсус, вече не може да се постигне в рамките на класическите трипартитни (тристранни) споразумения между работодатели, работници и държава. Движещите сили на промяната трябва да имат много по-широк обхват и е необходимо да се прилагат други подходи и методи за нейното управление, с цел избягване на обществено напрежение и протести.

Продължаващите промени в устройствените, процесуални, материални и административнонаказателни нормативни актове, касаещи системата на данъците, осигуровките и таксите, сами по себе си довеждат до една несигурност, относно прилагането на ясни правила и критерии във взаимоотношенията между администрацията и гражданите. Но позитивният момент се корени в това, че новоприетите норми, макар и фрагментарно, изрично дефинират повече и повече възможности за използване на алтернативни методи за разрешаване на спорове в осигурителния процес.

III. Студии:

Пържанова, А. Особенности при осигуряването на средства за осъществяване на някои социални функции на държавата. e-Journal VFU. Кн. 10. 2017. <https://ejournal.vfu.bg/pdfs/Aneliva%20P.pdf> ISSN 1313-7514

Целта на студията е да представи специфичните особености при събираемостта на средства за осъществяване на държавната дейност. Предмет на изследване са публичните финанси, обект на разглеждане са възможностите за формиране на публичен ресурс чрез данъците и системата за социално осигуряване. Защитава се тезата, че за повишаване на устойчивостта при формиране на публичен финансов ресурс и стабилност на осигурителната система, е необходимо прилагането на последователни държавни политики по отношение на разходопокривната система.

В резултат на направения анализ, могат да се изведат следните обобщения и изводи:

- Държавата посреща колективните потребности чрез системата за управление на публичните финанси, която е усъвършенствана с приемането и прилагането на нормативни актове, хармонизирани с изискванията на Европейския съюз в сферата на публичните финанси.

- Формирането на устойчиви публични ресурси се осъществява предимно от вътрешни източници – данъци, такси, социални осигуровки и др. и от външни източници – изразяващи се предимно във финансиране на програми и проекти в публичната сфера от фондовете на Европейския съюз.

- Социалното осигуряване все повече се осмисля като самостоятелна система за живот и възпроизводство на тази част от обществото, която по независещи от нея причини не е в състояние да си осигури доходи и условия за живот.

Ролята на държавата се изразява първо в промяна и стабилизиране на старата солидарна финансова система и второ, институционално и финансово бюджетно реструктуриране чрез адекватна осигурителна и финансова политика от разходопокривен тип с необходимите съгласувани приоритети, задачи, програми и др., с цел ограничаване на рисковете и социалната несправедливост.

IV. Статии и доклади:

4. Пържанова, А. С. Годорова, Г. Деда. Подходи за формулиране на маркетингова стратегия в застрахователните компании на Косово. Сп. “Икономика и управление на селското стопанство”. бр.2/2019 Селскостопанска академия. София.

Актуалността на изследваната проблематика се определя от факта, че днес, в съвременните пазарни условия на живот, застрахователният пазар има увеличен обем. В резултат на това, конкуренцията е много голяма и отношенията между застрахователите предизвикват непрекъснати промени. Строгий подход към увеличаването на осигурителните печалби показва на някои застрахователи, че трябва да се откажат от твърдата база, предлагана на застрахованите. Необходимостта от застрахователна услуга непрекъснато се увеличава, която трябва непрекъснато да се подобрява и адаптира към условията и потребностите на купувачите на застрахователните услуги. Поради тази причина, застрахователните институции трябва постоянно да наблюдават и да знаят какво се случва на застрахователния пазар, така че да могат да се основават на развитието на застрахователния бизнес. Увеличаването на осигурителната печалба е немислимо без прилагане на маркетингова стратегия. Целта на настоящата статия е да обоснове

необходимостта от разработване на маркетингови стратегии в застрахователните дейности в областта на селското стопанство на Косово.

- 5. Пържанова, А. Политики на държавата в подкрепа на предприемачеството и малките и средни предприятия e-Journal VFU. Кн.12. 2019. <https://ejournal.vfu.bg/pdfs/3-Statia%202019%20DpolitPredprMSP.pdf> ISSN 1313-7514**

Предмет на анализ и оценка в статията, е развитието на предприемаческата инициатива и на малките и средни предприятия (МСП) в България, като предпоставка за разрешаване на някои ключови проблеми пред българското общество, свързани с икономическото развитие, високото равнище на безработицата, необходимостта от структурни промени и отрицателните демографски процеси, които наблюдаваме през последните години. Просперитетът в сферата на малкия и среден бизнес дава позитивни ефекти по отношение на иновациите, конкуренцията и производителността и е фактор за повишаване на растежа на националния доход и на дохода на глава от населението. Функционирането на МСП е обвързано с приетата в страната държавна политика и се гарантира от осъществяването на целенасочени нормативно-правни, институционални и законодателни мерки, с които е необходимо да се гарантират възможностите за създаване и разгръщане на предприемачество и на МСП.

- 6. Пържанова, А. Възможни въздействия върху процеса на създаване на благоприятни регионални политики. Сп. Родопи, 1-2. Смолян. 2019. ISSN: 1312-4552**

Целта на статията е да се потърсят стратегически области на развитие за преодоляване на негативните социални, финансови, икономически, политически и демографски процеси, които протичат през последните години в България. Като едно от възможните решения е предложено оптимизиране на създадената система за регионално развитие у нас, с цел допринасяне смекчаването на неблагоприятните последици в различните региони, както и да бъдат преодолените регионалните различия от гледна точка повишаване качеството на живот на хората. Изведена е необходимостта от синхронизирани усилия на ангажираните обществени страни и максимално използване на потенциалните ресурси, с които да се обезпечат услуги и дейности подпомагачи и насърчаващи създаването на стимулираща обществена среда за включване на младите хора при създаване и реализиране на благоприятни регионални политики.

- 7. Petkov, T., S. Todorova, E. Rancheva, A. Parjanova Some Aspects of the Integrated Transport Strategy of Bulgaria Applied to Air Transport. Сп. "Globalization, the State and the Individual", бр. 2, 2019. ISSN 2367-4555 www.gsjournal.bg**

Предмет на изследване в статията, в съавторство, е Интегрираната транспортна стратегия за периода до 2030 г. (Стратегията), внесена от Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията, и утвърдена с Решение № 336 / 23.06.2017 г. на Министерския съвет. Специално внимание е обърнато на раздела за въздушния транспорт и на представените различни анализи относно превозвачите, летищата, самолетите. Използвани са редица показатели, които не очертават стратегическите насоки. Установено е, че проблемите, свързани с недостига на пътнически капацитет на летище София, не са идентифицирани. Обосновано е, че недостатък на Стратегията е, че не е съобразена с основните постановки, изложени в Стратегията за авиацията в Европа,

(публикувана на 07.12.2015 г.). Направен е извода, че в Стратегията съществува дисбаланс, който би могъл да бъде преодолян чрез промяна на ролята на държавата при създаването на рамка за развитие на необходимата инфраструктура и се гарантира сигурността на пътниците и качеството въздушния транспорт.

8. Пържанова, А. Механизми за контрол при предоставяне на социални услуги e-Journal VFU. Кн.11. 2018. [https://ejournal.vfu.bg/pdfs/1-Statia%202018%20Meh%20kontrol%20\(1\).pdf](https://ejournal.vfu.bg/pdfs/1-Statia%202018%20Meh%20kontrol%20(1).pdf) ISSN 1313-7514

Изследването е насочено към социалната политика и механизмите за контрол при предоставянето на социални услуги. През дългия период на развитие, социалните услуги са се проявявали като милостиня, милосърдие и оказване на помощ, директно или чрез посредници. Социални дейности се реализират, чрез осигуряване на храна, подслон, здравна грижа, работа и др., също така и социална помощ свързана с възпитание, семейни и други консултации, образование и т.н. Същността на социалната работа се променя в исторически план както по посока обогатяване, така и на усъвършенстване на предоставяните услуги, чрез повишаване на тяхното качество, в резултат на повишените изисквания и потребности на нуждаещите се. Днес, материалното подпомагане, продължава да е основно направление в социалните дейности, но вече не се определя като „милостиня”, а се осъществява чрез институционализирани инструменти и механизми за цялостна социална и материална помощ. За да гарантира желаното качество на предоставяните социални услуги, законодателството на РБългария предвижда различни механизми за контрол и мониторинг.

9. Пържанова, А. Приносът на малкия бизнес в социално-икономическото развитие на България e-Journal VFU. Кн.11. 2018. [https://ejournal.vfu.bg/pdfs/1-Statia%202018%20Meh%20kontrol%20\(1\).pdf](https://ejournal.vfu.bg/pdfs/1-Statia%202018%20Meh%20kontrol%20(1).pdf) ISSN 1313-7514

Целта на настоящата статия е да се предствни приносът на малкия бизнес в социално-икономическото развитие на България. Интересът към малкия бизнес е провокиран от факта, че малкият бизнес има съществен принос в развитието на страните и делът му расте, не само в развитите пазарни икономики с утвърдени традиции, а и в страните, в които пазарните отношения на стопанството възникват преди около 30 години. Световната практика потвърждава, че предприемачеството и преди всичко малките фирми, които притежават голям потенциал за социално-икономическото развитие, са основата на всяко пазарно стопанство и на обществото като цяло.

Може да се обобщи, че успешното съществуване на малкия бизнес като сектор в икономиката, е резултат от съвкупността на количествени и качествени промени в социално-икономическото развитие на страната. Високата гъвкавост и адаптивност, бързото навлизане в повечето производствени сфери, определят икономическата и социална значимост на малкия бизнес за вътрешния и международния пазар, също така спомагат за устойчивото икономическо развитие и за стабилността на политическия и социален живот в България.

10. Parzhanova, A. Socio-Economic Review of Certain Features in the Regional Development of Bulgaria (Социално-икономически преглед на някои особености в регионалното развитие на България). e-Journal VFU. Кн.11. 2018. <https://ejournal.vfu.bg/pdfs/2-Statia%20Neli%202018%20EN.pdf> ISSN 1313-7514

Статията е посветена на някои особености на регионалното развитие на РБългария. Обърнато е специално внимание на повишаването на регионалната конкурентоспособност, заетост и просперитет, предполага конкурентоспособна регионална икономика, която се характеризира със стабилни социално-икономически показатели и е способна да привлича повече инвестиции в човешки капитал, насърчаване на предприемачеството, ограничаване на бедността, развитие на „общество на знанието“, адаптиране на знанието и др. Във фокуса на държавната политика попада по-скоро установяването на макроикономическа стабилност и пазарна икономика, които имат национален обхват и ограничено отчитат регионалните специфики. Тази ситуация блокира местния потенциал и не спомага за устойчиво регионално развитие. Направения проблемен анализ в статията има за цел да идентифицира някои ключови проблемни области в социално-икономическото развитие на България и да направи предложения за преодоляването им.

11. Пържанова, А. Някои проблеми пред социално-осигурителната система на Република България e-Journal VFU. Кн.10. 2017. <https://ejournal.vfu.bg/pdfs/Aneliya%20P.-2.pdf> ISSN 1313-7515

В представената статия, вниманието е насочено към някои проблеми пред социално-осигурителната система на РБългария в условията на динамично променяща се и политически нестабилна среда. Очертано е основното предизвикателство пред социалното осигуряване при защитата на интересите на населението и задоволяване потребностите на нетрудоспособните лица, лишени от възможността да имат трудови доходи. Изведени са някои проблеми, които възникват в сложната система на социалното осигуряване и имат обществено-политически, методологически и субективен характер и са провокирани от честите промени в нормативната уредба. Отбелязано е, че осигурителната система в РБългария не създава интерес у бизнеса и домакинствата да генерират доходи както за себе си, така и за осигурителните фондове. Проблемен е въпроса и с успешното функциониране на разходопокривната система в дългосрочен план, защото съотношението на броя на пенсионерите към броя на работещите нараства, което допринася за отрицателна възвръщаемост на системата като цяло, което е предпоставка за неустойчивост на системата.

Своевременното идентифициране на възникващите проблеми и намирането на подходящи методи за разрешаването им, биха довели до връщане на доверието в осигурителната система в обществото и нейната финансова устойчивост.

12. Пържанова, А. Социална политика на Република България при предоставянето на услуги на хора в неравностойно положение e-Journal VFU. Кн.9. 2016. [https://ejournal.vfu.bg/pdfs/Statia%20Neli%202016%20\(1\).pdf](https://ejournal.vfu.bg/pdfs/Statia%20Neli%202016%20(1).pdf) ISSN 1313-7515

Изследваната проблематика е посветена на социалната политика на страната ни, при предоставянето на услуги на хора в неравностойно положение. Обосновано е, че динамиката на социалните промени налага нова социална политика на правителствата, гъвкавост и прозрачност в подхода към социалните потребности и услуги, които да са в пряка зависимост от националните стандарти. Тези стандарти са институционализирани и норматизирани от общи рамкови и програмни документи, приложими в Европейския съюз. Отбелязано е, че стремежът да бъде създадена нова социална среда, намира израз и в планирането, изпълнението и съдържанието на националните стратегически документи в областта на социалната политика и може да се осъществи чрез разширяване на мрежата от

социални услуги в страната, на тяхното разнообразие, обем и обхват, както и повишаване на качеството им, ще се подобри достъпа до социални услуги в общността и в семейна среда. Може да се обобщи, че в РБългария са разработени редица национални стратегически документи, които съдействат за развитието на социалните услуги. Приоритет в по-голяма част от националните програми, е предприемане на мерки против социалното изключване и водене на политики в посока осигуряване на достъпност до социални услуги в общността за хората от уязвимите групи.

13. Пържанова, А. Неравенство и образование – глобални тенденции и перспективи. Prospects for development of education and science. Collection of scientific articles. Agricultural university. Plovdiv. 2016, ISBN 978-617-7214-32-7,

Предмет на анализ в представената статия са глобалните негативни тенденции за нарастване на неравенството в образованието, както и перспективите за преодоляване на тези тенденции. Прегледът на териториалната кохезия на Европейския съюз за програмния период 2007 – 2013 г. показва, че неравенствата между страните и регионите в общността се задълбочават. Назряла е необходимостта, обществото да се развива в посока фундаменталните човешки ценности – хуманизъм, благоденствие, равен достъп до здравни грижи и образование, както и възможности за реализация. Трудностите пред създаването на такава обществена система, са провокирани от развитието на пазарните сили, които насочват човечеството към препотребление, огромен разход на ресурси, огромна диференциация между страните и регионите – богатите стават все по-богати, а бедните все по-бедни и многобройни. Цената на неравенството се плаща най-вече от младите хора, на които е изключително трудно да намерят професионална реализация.

14. Todorova, C., K.S. Nedeva, Parjanova, A. Stages in the European regional policy and its effect on Bulgaria. (Етапи на европейската регионална политика и нейното въздействие върху България) Prospects for development of education and science: Collection of scientific articles. Academic Publishing House of the Agricultural University. Plovdiv. Bulgaria. 2016, ISBN 978-617-7214-28-0, с. 207-211 ISBN 978-954-6M-91

Представената в съавторство статия разглежда актуални въпроси за България, възникнали след присъединяването на страната към Европейския съюз (ЕС). Анализирани са основните моменти в регионалната политика на България, която има за цел да се съобрази с тази на ЕС, позната като политиката на сближаване. Въз основа на принципа на солидарност, европейската регионална политика се фокусира върху намаляване на различията в равнището на развитие на регионите, осигуряване на равни възможности за достъп до качествено образование и обучение, получаване на подходяща заетост, осигуряване на чиста околна среда и благоприятна бизнес среда. Подчертано е, че в областта на регионалното развитие държавната политика е насочена към „намаляване на междурегионалните различия в степента на икономическо, социално и териториално развитие” (APP, 2008). Целта на изследването е да се проследят основните етапи в развитието на европейската регионална политика и нейното въздействие върху РБългария.

15. Тодорова, С. Пържанова, А. Ролята на човешкия капитал и иновациите за развитието на селските райони. Международна научна конференция "Развитие на регионите в България – Хоризонт 2020", 17-19.09. 2015. Равда, България, ИК на УНСС, с. 39-44

Резултатът от съвместно проведеното научно изследване на възможностите за въвеждане на иновации в селските райони, е представено на международна научна конференция в доклад в съавторство. Изследването е насочено към новите предизвикателства пред селските райони, като дълбоките икономически, демографски и институционални трансформации, както и глобализацията, децентрализацията, миграционните тенденции, появата на нови пазари, продукти и услуги. Очертани са възможностите за въвеждане на иновации в селските райони, като е отбелязана необходимостта от добре развит човешки капитал, ефективното използване на технологиите, динамичен финансов сектор, адекватна публична политика, адаптирана към новия профил на селските райони. Подчертано е, че знанията и информацията са ключов елемент, както и публично-частните партньорства, заедно с развитието на културата и сътрудничеството между различните нива на управление и заинтересованите страни са от ключово значение за иновациите при развитието на селските райони.

16. Пържанова, А. Регионалната политика на ЕС през новия програмен период 2014 – 2020 – инструмент на солидарност на по-слабо развитите региони. Научна конференция: “Регионите в растеж: проблеми и иновативни подходи в обучението на специалисти“. АИ на Аграрен университет. Пловдив. 2015, s. 71-74 ISBN 978-617-7214-32-8

Предмет на анализ и оценка в представения доклад, е регионалната политика на ЕС за програмния период 2014 – 2020 г. Акцентът е поставен върху възможностите за преодоляване на регионалните различия. Очертана е необходимостта от идентифициране на ключовите силни страни на регионите и насърчаване на хармоничното и балансирано устойчиво развитие на Европейската общност, както и от подобряване на координацията между секторните политики. Посочени са възможностите за преодоляване на регионалните различия чрез извеждане на сравнителните предимства на регионите и интелигентна специализация. Аргументирано е посочено, че съсредоточаването на производствените инвестиции, както и инвестициите в знания и иновации в избрани сектори е базова предпоставка за повишаване на конкурентоспособността на регионите, в изпълнение на основните стратегически приоритети на политиката за сближаване, в контекста на Стратегия „Европа 2020“.

17. Тодорова, С., П. Маринов, А. Пържанова. Политики за селско и регионално развитие в Европа: социалното земеделие в общата стратегическа рамка (Хоризонт 2020) Policies for rural and regional development in Europe: Social agriculture in the Common Strategic Framework (Horizon 2020). – Vanguard scientific instruments in management. vol 11, no 1. 2015. ISSN 1314-0583

Проведено е съвместно проучване на Социалното земеделие (СЗ), като бързо развиващ се сектор в европейския контекст за развитие на селските райони. Обърнато е внимание на факта, че Европейският икономически и социален комитет (2013/ С 44/07) подчертава, че СЗ трябва да се планира и реализира в рамките на новата политика за развитие на селските райони (2014 – 2020), за да могат да бъдат получени положителни резултати. Аргументирано е, че концепцията за СЗ може да бъде свързана със земеделието като мултифункционална дейност, давайки на земеделската практика нови значения и функции, включващи социални услуги, лечение и рехабилитация, образование и обучение, и подкрепа. В допълнение, селското стопанство трябва да се разглежда като средство за заетост и социална интеграция на групите, толкова различни като личности, които са

безработни или живеят с умствена изостаналост, психични разстройства или зависимости. В резултат на иновативните дейности социалното земеделие допринася за социалната икономика, селското и регионално развитие, както и е подкрепа за нова агро-социална парадигма. Показано е, че това са предимно дейности, свързани с ендегенните ресурси на територията, които генерират нови предприятия, заедно с допълнителни дейности, които да консолидират икономическата мрежа като основа за регионалното развитие.

18. Тодорова, С., А. Пържанова. Оценка на бедността и социалното включване в регионален аспект. Юбилейна научна конференция с международно участие "Традиции и предизвикателства пред аграрното образование, наука и бизнес: 29-31.10.2015. Пловдив

Целта на представения в съавторство доклад, е да се изведат индикаторите за бедност и социално включване, като част от общите показатели на Европейската общност за проследяване на напредъка на страните в борбата с бедността и социалната изолация. В настоящото изследване е направена оценка на основните показатели за бедност и социално включване по области за периода 2008 – 2013 г. Неравенството в разпределението на доходите е анализирано на основата на изчислените коефициенти на Джини. Основният фактор, увеличаващ риска за попадане в групата на бедните за преобладаващата част от населението, е тяхната икономическа активност и участието им на пазара на труда. Относителният дял на бедните е най-висок сред безработните лица.

19. Пържанова, А. Някои предизвикателства при осигуряването на социални услуги в Република България e-Journal VFU. Кн.7. 2014. <https://ejournal.vfu.bg/pdfs/Statia%20Neli%202014%20soc%20usl.pdf> ISSN 1313-7514

Статията е посветена на някои предизвикателства и ограниченията при предоставянето на социални услуги в РБългария. Очертани са редица ограничения от нормативно-административен характер, като е обърнато внимание на сложната система на финансиране, отчитане и формиране на различните социални фондове, която е причина за основните бариери при предоставянето на социални услуги. Смесването на икономическия, политическия и административния подход в управлението им предизвиква дисбаланси, които могат да бъдат преодолені с прилагане на интегрирани политики. Индивидуално ориентираните социални услуги, с разширен териториален обхват и осигуряване на възможност за социална интеграция, е предпоставка за подобряване на качеството на живот на уязвимите групи в България.

Необходимо е да се отбележи, че включването на външни доставчици стимулира демонополизацията на пазара, създава предпоставки за конкуренция, повишаване на прозрачността, отговорността и качеството при разходването на публични средства, и създава предпоставки за публично-частни партньорства. В резултат на публично-частните партньорства може да се постигне равнопоставеност на всички доставчици, включително общинските, да се уеднаквят правилата за управление на договорите с външни доставчици на социални услуги, както и да се разпределят контролните функции между централната и местната власт при изразходване на държавно делегирани средства.